

širokolistnih plevelov, ki so takoj po vzniku koruze močnejši od kulturne rastline. Brez pomoči kmeta v tem začetnem, najbolj občutljivem obdobju rasti bi bila koroza v boju z rastjo plevelov prešibka, kar bi se jeseni pokazalo v izpadu prihodka. Herbicide na koruznih poljih torej potrebujemo. O tem ni dvoma. Strokovne podlage, ki slonijo na številnih raziskavah, dokazujejo, da nekateri pripravki za zaščito rastlin, če so uporabljeni pravilno, niso tako nevarni, da bi ogrozili kakovost virov pitne vode in zdravje ljudi.

Upravljalci vodovodov kljub temu slabo spimo. Izkušnje namreč kažejo, da ne gre vedno vse po načrtih. Pri pripravi pripravkov se dogajajo napake, lahko se zgodi okvara stroja. Prav zaradi teh primerov upravljalci vodovodov zahtevamo prepoved uporabe pesticidov na najožjih vodovarstvenih območjih. Pri naših zahtevah sem nam pridružuje tudi stroka, z izjemo kmetijske. Pridružili bi se nam tudi uporabniki pitne vode, če bi vedeli, da pesticide uporabljajo na ograjah črpališč. To je kratko malo sprto z zdravo pametjo. Kljub strokovnim argumentom, ki kažejo, da bo ob uporabi pesticidov blizu vodnjakov vse v najlepšem redu, zagovarjamo zdravorazumski premislek: verjetnost, da se zgodi nevarni dogodek in da bi sledi pesticida prispele do podzemne vode v taki količini, da bi ogrozile zdravje uporabnikov, je majhna, a resnost takega dogodka bi bila zelo velika. Ogrožena bi bila oskrba za desetisoče ali stotisoče uporabnikov pitne vode. Tveganje, ki ga posplošeno ocenjujemo kot produkt verjetnosti in resnosti dogodka, je kljub nizki verjetnosti še vedno visoko zaradi resnosti posledic. Zvonijo vsi rdeči alarmi. Če prištejemo še negotovost, da onesnaženja ne bi nujno zaznali takoj, kajti laboratorijskih preizkusov prisotnosti pesticidov ne izvajajo kar spletno ali vsaj vsakodnevno, je tveganje še večje. Poleg tega ne vemo, kateri herbicid od množice, ki so dostopni na trgu, je bil uporabljen.

Uporaba pesticidov na ograji vodarne je z vidika uporabnika pitne vode, to pa smo mi vsi, zato nedopustna, medtem ko nas argumenti, da je na ograji vodarne treba uporabljati pesticide za ohranitev prihodka kmetovalca, ne prepričajo. Menimo, da obstajajo tudi druge rešitve. Uporaba pesticidov z vidika pripravljavca zakonodaje, to je administracije na ravni ministrstva za okolje in prostor (MOP), je na najožjih vodovarstvenih območjih sprejemljiva, ker baje ni strokovnih (kmetijskih) argumentov proti, drugih pa kot da ni. Ugotavljamo tudi, da je bil seznam prepovedanih pesticidov na najožjih vodovarstvenih območjih na strani MOP nazadnje posodobljen leta 2015, čeprav bi ga morali osvežiti pred vsako rasno sezono. Če ni sprememb, nič zato, pomembna je zabeležka o tem. Od ministrstva za zdravje pa slišimo, da morajo sistemi oskrbe s pitno vodo imeti varnostne

načrte. In jih tudi imamo – za vsak vijak posebej. Le za pesticide na ograjah črpališč ne.

Videti je, da smo upravljalci vodovodov in kmetovalci na nasprotnem bregu, a to ne drži. Smo na isti ladji. Čutimo pa se odgovorne opozoriti na nevarne dogodke, ki jih je mogoče preprečiti. Zato apeliramo na pristojno administracijo, naj spremeni zakonodajo v delu, ki govori o uporabi fitofarmaceutskih sredstev na najožjih vodovarstvenih območjih, seveda ob upoštevanju posebnih primerov v prostoru in reševanju individualnih primerov, ko bi prepovedi lahko ogrozile življenjsko eksistenco posameznega kmeta, in ob upoštevanju prehodnega obdobja.

Prav zato, ker pri gojenju nekaterih kulturnih rastlin brez uporabe pesticidov ne gre, potrebujemo temeljit premislek, katere bi sploh sodile na vodovarstvena območja, zlasti na območja z najstrožjim režimom varovanja, ki navadno obdajajo črpališča do oddaljenosti nekaj sto metrov. Na izpad dohodka smo občutljivi vsi in treba je napeti vse sile, da se izpad ne bi zgodil. Upravljalci vodovodov smo pripravljene kmetovalce na vodovarstvenih območjih podpreti tudi s skupnimi akcijami, npr. s promocijo pridelave hrane na vodovarstvenih območjih. Če za ekološko kmetovanje ni dovolj interesa, je treba iskati rešitve v gojenju rastlin, ki zahtevajo manj pomoči kmeta v obliki sredstev za zatiranje plevela. Nadomestila za izpad dohodka zaradi vodovarstvenega režima niso namenjena kmetovanju, kot smo ga bili na vodovarstvenih območjih navajeni doslej, ampak naj bi jih uporabljali samo v časovno omejenem prehodnem obdobju, v katerem naj bi kmetovalci spremenili prakse in prilagodili ravnanje vodovarstvenim režimom. Na terenu pomembnejših razlik v kmetovanju blizu črpališč v zadnjem desetletju ne zaznavamo, sklenemo lahko celo, da so trajno travinje zamenjali neželeni letni posevki.

Veliko dela čaka tudi upravljalce vodovodov, ki bi praviloma s kmetovalci morali ustvariti odnos, ki bi temeljil na zaupanju. Tega ni mogoče uresničiti čez noč. Nikakor nočemo pošiljati kmetijske inšpekcije na vrata kmetom, da bi izvedeli, kateri pripravek je bil uporabljen, da bi znali prilagoditi nadzor nad pesticidi. S tem povzročamo slabo voljo in odvečno delo vsem vpletenim. V času spletnih aplikacij zato državni administraciji predlagamo vzpostavitev aplikacije za pregled nad uporabo pesticidov na vodovarstvenih območjih, dostopno tudi upravljavcem vodovodov. V mislih imamo evidentiranje uporabe pesticidov v kmetijstvu in na nekmetijskih površinah. Obiski kmetijske inšpekcije na kmetijah v času, ko je dela na poljih največ, bodo manj številni, morda jih sploh ne bo. Ne želimo si razdiralnih potez, želimo si povezovalnih.

dr. Brigita Jamnik,
članica UO Slovenskega društva za zaščito voda, zaposlena v JP Vodovod-Kanalizacija Snaga

Črpališča pitne vode ob koruznih poljih

Upravljalci vodovodov vsako leto zaskrbljeno spremljamo kmetovalce, ki na koruznih poljih hitijo z uporabo herbicidov, da bi ujeli primeren čas za zatiranje enoletnih pa tudi trajnih ozkolistnih in